

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ
АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 18-19 квітня 2019 року)

**Суми
2019**

єдиницям образність, но образність парадоксальну, котра підвищує експресію і емоціональність.

Список использованных источников:

1. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка / А. В. Кунин. – Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. – 2-е изд., перераб. – М. : Высш. шк., Дубна : Изд. центр «Феникс», 1996 – 381 с.
2. Müller W. Das Gegenwart-Wörterbuch: ein Kontrastwörterbuch mit Gebrauchshinweisen / W. Müller. – Unveränd. Nachdr. der Ausg. von 1998. – Berlin; New York : de Gruyter, 2000. – 580 S.

Евеліна Тарасенко,

студентка Сумського державного університету

Ольга Жулавська,

к. філол. н., доцент кафедри германської філології

Сумського державного університету

СУДОВИЙ РЕГІСТР : ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ПІДСУДНОГО

Специфічні прагмалінгвістичні характеристики мови людини визначаються в значній мірі її соціальним становищем, віком, освітою, вихованням, місцем народження. Не менш важлива ситуація, в якій відбувається спілкування, та соціальна роль, яку відіграє в ній мовець. У сучасній вітчизняній і зарубіжній лінгвістиці існує два терміни для позначення варіантів мови в залежності від комунікативної ситуації: реєстр і стиль. Звісно ж, що межа між даними поняттями в багатьох роботах досить розмита, а терміни часто вживаються як синоніми або використовуються в визначенні один одного. Так, в тлумачному словнику англійської мови реєстр тлумачиться наступним чином:

«Регістр — це стиль мови, граматики і слів, які використовуються в конкретній ситуації» [1].

Ситуація використання є одним з джерел варіативності мови, тобто джерелом утворення різних стилів і реєстрів, і на думку англійського вченого Дж. Юля. Він пов'язує поняття стилю з критерієм формальності, а реєстр для нього пов'язаний зі сферою використання мови. Ілюструючи поняття реєстру, він говорить, наприклад, про існування релігійного і судового реєстрів [4, с. 244-245].

Предметом цієї роботи є судовий реєстр, зокрема мова підсудного. Мета полягає у тому, щоб визначити типові прагмалінгвістичні, в тому числі стильові, характеристики мови підсудного і виявити фактори, що визначають специфіку мови підсудного. Матеріалом дослідження є стенограми англійських судових процесів, зокрема жанр допиту.

Поняття реєстра застосовується і в дослідженнях судової мови. Так, Дж. Гіббонс, посилаючись на дослідження Д. Курзон, називає реєстром всю судову мову, тоді як американський дослідник У. О'бар під реєстром розуміє його різновиди [2, 3]. У. О'бар в своєму дослідженні про природу судової мови виділив чотири її різновиди або реєстра: формальна судова мова (*formal legal language*); літературна англійська (*standard English*); розмовна або нелітературна англійська (*colloquial English*); субкультурні різновиди (*subcultural varieties*) [3, с. 25].

Формальна судова мова перебуває ближче інших до письмової судової мови і використовується суддями для звернення до присяжних, оголошення вироку, а також у мові адвокатів, адресованій суду. З точки зору мови цей реєстр характеризується довгими фразами з великою кількістю професійних жаргонізмів і складних синтаксичних конструкцій.

Літературна англійська використовується в суді адвокатами і більшістю свідків і є правильним варіантом англійської мови. Для неї характерна формальна лексика. Англійська мова застосовується деякими свідками і адвокатами. Лексично і синтаксично цей варіант близький до неформальної

повсякденної мови. Субкультурні різновиди — це варіанти мови, поширені серед представників певних громадських груп, відмінних за своєю манерою говоріння, наприклад: мова афроамериканців і регіональні діалекти.

У. О'бар вказує на той факт, що не зазначені випадки, коли б той, хто говорить використовував всі чотири реєстри. Однак багато мовців можуть використовувати різні реєстри, підлаштовуючись під зміни ситуації в ході судового засідання.

Для мови підсудного характерна комбінація реєстрів. Це обумовлено наступними причинами. Підсудний є непрофесійним учасником судового процесу і не може знати всіх правил побудови судової комунікації; підсудний, імовірно, усвідомлює необхідність видозмінити свою промову відповідно до вимог судового спілкування. Крім того, підсудний є учасником процесу з найнижчим статусом, що свідомо ставить його в не вигідне становище. Результатом змішування цих різноспрямованих факторів повинен стати специфічний реєстр мови — мови непрофесіонала в формальній обстановці судового процесу.

Важливим фактором, що робить вплив на підсудного і його мовну поведінку, є тиск з боку представника звинувачення. Головною метою судового процесу є вирішення конфлікту, а отримання правдивих показань від підсудного полегшує процес з'ясування справжніх обставин справи, зменшує зусилля суду, спрямовані на досягнення мети. У ряді ситуацій прокурор змушений, відстоюючи інтереси звинувачення, надавати на підсудного психологічний тиск для отримання правдивих показань.

Таким чином, серед прагматичних чинників, що визначають характеристики реєстра мови підсудного, можна виділити наступні: статус непрофесійного учасника; тиск з боку осіб, які проводять допит; ступінь продуманості захисної позиції і підготовленості до дачі показань; емоційний стан підсудного.

Аналіз мови підсудного був проведений за схемою, запропонованою Дж. Гіббонс. Відповідно до цієї моделі, мова аналізується на чотирьох рівнях: графо-фонетичному, лексичному, граматичному і дискурсивному [2, с. 9].

Як видно з матеріалу, з точки зору лексичного складу мова підсудних характеризується в основному загальноповсякденною лексикою. Крім того відзначимо використання підсудними деяких стандартних для судового спілкування форм відповідей: *That`s correct, That`s right - Так, це так*. В процесі по справі доктора Шипман відбувається змішання медичного і судового реєстрів. Це пояснюється тим фактом, що підсудний, будучи лікарем, скоював злочини, пов'язані зі своєю професійною діяльністю. Тому в ході допиту часто вживаються медичні терміни, в тому числі назви ліків, хвороб, процедур: *amoxil (аугментин), codeine (кодеїн), irritable bowel syndrome (синдром подразненої товстої кишки), geriatric screen (геріатричний екран)* і т.д.

На граматичному рівні нами були виявлені наступні особливості реєстра. Під час слухання доктор Шипман використовує речення з закінченою структурою, а також складні синтаксичні конструкції з кількома підрядними, цитатами, складними часовими формами. Наприклад: *SHIPMAN: Mrs. Grundy asked if she could have a copy to which I said yes, meaning, the tests were her tests, the results would be her results and the practice aimed at getting patients to manage their own illnesses without the doctor. So if somebody said, "Can I have a copy", I would have no hesitation of doing it.*

У промові іншого підсудного (Хантлі) не було відзначено подібних граматичних явищ. Відповіді підсудного односкладові (*Yes, No*) або представляють собою прості речення, в деяких випадках певні частини речень опущені, наприклад: *I went back into the house; Emptied the bath and the sink and cleaned up the sink.*

Під час дослідження значні відмінності граматичних структур в мові двох підсудних були пояснені різними соціальними статусами і рівнями освіти. З точки зору побудови зв'язного дискурсу, питання і відповіді в ході допиту існують ізольовано один від одного. Вони утворюють зв'язну структуру питання

- відповідь. Відповідь визначається заданим питанням і в свою чергу зумовлює подальші питання. Наприклад: *BARRISTER: We see to the right of that IBS. To what does that refer? SHIPMAN: Irritable bowel syndrome. BARRISTER: Was that a complaint of which you were told by Mrs. Grundy? SHIPMAN: Yes.*

З прикладу видно, що перша відповідь підсудного зумовлює наступне питання, задане для уточнення інформації. У цьому питанні займенник *that* замінює назву хвороби *irritable bowel syndrome* і відсилає нас до попередньої репліки, формуючи зв'язок між питанням і відповіддю. На дискурсивному рівні мови підсудних ми також відзначили значну кількість етикетних і ввічливих форм. Наприклад: *Sorry, I must apologise, I apologise again, It`s all right thank you* і т.д.

Розглянутий мовний матеріал підтверджує висунуту гіпотезу про комбінації реєстрів в промові підсудного. У ході дослідження було встановлено, що мова підсудного визначається рядом прагматичних чинників, в тому числі професійною діяльністю підсудного, і специфічною роллю підсудного в даній комунікативній ситуації.

Список використаних джерел:

1. Cambridge Dictionaries Online // Толковый словарь английского языка. [Електронний ресурс]. URL : <http://dictionary.cambridge.org/>
2. Gibbons J. Forensic Linguistics: An introduction to Language in the Justice System. / J. Gibbons. – Oxford : Blackwell, 2005.
3. O`Barr W. Linguistic Evidence, Language, Power and Strategy in the Courtroom. / W. O`Barr. – New York, London, Paris, San Diego, San Francisco, Sao Paulo, Sydney, Tokyo, Toronto : Academic Press, 1982.
4. Yule G. The study of language. / G. Yule. – Cambridge : Cambridge University Press, 2003.
5. Zhulavskaya Yu. V. Translation Special Features of Metaphoric Expressions in Modern English Political Discourse [Текст] / О. О. Zhulavskaya, Yu. V. Zakharchenko // Філологічні трактати. – 2018. – Т. 10, № 2. – С. 48–53. – DOI: 10.21272/Ftrk.2018.10(2)-06.

6. Голінько Ю. С. Умови для досягнення еквівалентності при перекладі [Текст] / Ю. С. Голінько; наук. кер. О. В. Назаренко // Перекладацькі інновації : матеріали VI Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 17-18 березня 2016 р. / Редкол. : С. О. Швачко, І. К. Кобякова, О. О. Жулавська та ін. – Суми : СумДУ, 2016. – С. 83–85.

Світлана Швачко,

д. філол. н., професор кафедри германської філології
Сумського державного університету

Тетяна Анохіна,

к. філол. н., доцент кафедри прикладної лінгвістики, порівняльного
мовознавства та перекладу Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова

СЛОВО КОБЗАРЯ ВІД ВАШИНГТОНА ДО СУМ

Об'єкт дослідження – спадщина Т. Г. Шевченка, предмет – ідіолект негаторів. Ведучим є компаративний аналіз діасинхронічного виміру референтів у різних дискурсах. Тематична парадигма представлена лексемами *неволя, несвобода, неправда*. Основними жанрами віршів є іронія та сатира. Читачу в нагоді автор рекомендує “лікуватися гумором”.

Лексикон поета тлумачиться в соціально-побутовій ендозоні. Розумне слово автора живе в прийдешніх поколіннях – у статусі референта наукового пошуку (в теоріях експлікації, імплікації, мононегації, полінегації, парадигматики, амбівалентності та епідигматики). Секондарне словотворення із негативними елементами не закінчується зазначеним етапом, деривація продовжується у режимі наступної добудови. Дискусія із задіяних питань має відкритий характер як така, що генерує труднощі вічної проблеми.